

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/337706528>

TOPSİS İLE FİNANSAL PERFORMANS ÖLÇÜMÜ: TURİZM SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Financial Performance Measurement with TOPSIS: An Application on Tourism Sector

Conference Paper · October 2019

CITATIONS

0

READS

224

2 authors:

Sedat Durmuşkaya
Sakarya University

15 PUBLICATIONS 22 CITATIONS

SEE PROFILE

Yusuf Bahadır Kavas
Bilecik Üniversitesi

5 PUBLICATIONS 11 CITATIONS

SEE PROFILE

TOPSİS İLE FİNANSAL PERFORMANS ÖLÇÜMÜ: TURİZM SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Sedat DURMUŞKAYA¹

Yusuf Bahadır KAVAS²

Özet

Dünya genelinde son yıllarda artan mobilite ve insanların yükselen refah düzeyi, ekonomik faaliyetleri pek çok yönden etkilemektedir. Bu etkinin en yoğun yaşandığı sektörlerden biri olarak turizm sektörü, gerektirdiği yatırımlarla sağladığı katma değer kıyaslandığında en verimli sektörlerin başlarında gelmektedir. Özellikle Türkiye ekonomisi için son dönemde dış ticaret açığının azaltılmasında önemli rol üstlenen turizm sektörü, artan turizm gelirlerinin firmaların mali tablolarına yansımaya, son yıllardaki en başarılı dönemlerini yaşamaktadır.

Çalışmada turizm sektörünün performansını ortaya koymak adına Borsa İstanbul'da işlem gören 11 turizm firması analiz kapsamında incelenmiştir. Bu şirketlere ait 2014-2018 dönemi mali tablo verilerinden elde edilmiş, likidite, faaliyet, mali yapı ve karlılık oranlarından oluşan 10 adet oran analize dahil edilmiştir. Performans ölçme yöntemi olarak, çok kriterli karar verme tekniklerinden biri olan TOPSİS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solutions) yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre turizm sektöründe genel olarak 2018 yılı en iyi performans gösterilen yıl olmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında artan turist sayısının yanında döviz kurlarında meydana gelen artışların da etkisi olduğu kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Topsis, Finansal Performans, Turizm

Jel Kodları: G30, G32, F65

Financial Performance Measurement with TOPSIS: An Application on Tourism Sector

Abstract

Increasing mobility and the rising welfare of people in recent years throughout on the World affect economic activities in many ways. As one of the sectors where this effect is most intense, tourism sector is one of the most productive sectors when compared with the investments it requires and the added value it provides. In particular, the tourism sector plays an important role in reducing the trade deficit for Turkey's economy in recent years, the company with the reflection of the increasing tourism revenues in the financial statements are experiencing their most successful period in recent years .

In this study, 11 tourism companies traded on Borsa Istanbul were analyzed in order to determine the performance of tourism sector. Obtained data from the financial statement data of these companies for 2014-2018 period, the 10 ratios made up of liquidity, activity, financial structure and profitability ratios was included in the analysis. As the performance measurement method, which is one of the multi-criteria decision making techniques, was used TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solutions). According to the results, 2018 was the year with the best performance in the tourism sector. In addition to the increasing number of tourists, we believe that the increase in exchange rates has also contributed to this result.

Key Words: Topsis, Financial Performance, Tourism

Jel Codes: G30, G32, F65

Giriş

Turizm sektörü yapısı gereği ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel faktörlerle sürekli etkileşim içinde olduğundan, çok geniş bir toplum kesimine hitap etmektedir. Ülkemizde 1980'lerden itibaren yükselen bir grafiğe sahip olan turizm endüstrisi, hem cari açığın azalmasında hem de iş gücünün yoğun olduğu bir sektör olması nedeniyle de işsizliğin azalmasında önemli bir etkidir. Özellikle enerji ihtiyacını dışa bağımlı olarak sürdürmek zorunda olan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin dış ticaret açığını turizm gelirleri kapatır. Bunların yanında ülke vatandaşlarının gelir seviyelerinin yükselmesi ve ekonomiye dinamizm kazandırması turizm sektörünün varlığının ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Turizmin ekonomik etkilerinin yanında, özellikle farklı

¹ Dr. Öğr. Üyesi Sedat DURMUŞKAYA, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniv., Karasu M.Y.O., sdurmuskaya@subu.edu.tr

² Öğr. Gör. Yusuf Bahadır KAVAS: Bilecik Şeyh Edebali Üniv. Osmaniye M. Y.O., yusuf.kavas@bilecik.edu.tr

kültürleri bir araya getirmesi ve kültürel bir etkileşim sunmasıyla ülkeler arasındaki etkileşime katkısı her daim göz önünde bulundurulması gereken bir potansiyel barındırmaktadır.

Türkiye coğrafi yapı itibariyle Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarına yakınlığı ve adeta bir köprü vazifesi görmesiyle coğrafi anlamda kilit noktadadır. Bu jeopolitik yapısı, geçmişte birçok medeniyete yurt olması ve diğer ülkelerle kıyaslandığında coğrafyamızın mevsimsel avantajı ülkemizi turizm cazibe merkezi haline getirmiştir. 2018 yılında 40 Milyona ulaşan turist sayısında yeni hedef 2023 yılında 70 Milyon turist ve 70 milyar dolar gelir olarak belirlenmiştir. Ülkemize gelen turistlerin geldikleri ülkeler sırasıyla Rusya, Almanya, İngiltere, İran ve Bulgaristan'dır. Diplomasinin ve bu ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarının etkisi sıralamanın bu şekilde olmasında etkilidir.

Rekabetin giderek arttığı günümüz dünyasında şirketlerin ve karar alıcıların alacakları kararları etkileyen en önemli unsurlardan birisi performans ölçümüdür. Performans bir işletmenin belirlediği amaçlara hangi düzeyde ulaşabildiğini gösteren bir kavramdır. Şirketlerin performans ölçümlerinin yapılması ve neticesinde aynı sektördeki firmalara ait performansların karşılaştırılması şirketin sektördeki konumunu görmesi ve karar alıcıların yatırımlarını bu veriler ışığında şekillendirmesi açısından değerlidir.

Literatür Taraması

(Özçelik & Kandemir, 2015) BIST'de işlem gören yedi turizm şirketinin 2010-2014 yıllarında finansal oranlarını Topsis yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Değerlendirmeye göre 2010-2014 yıllarında genel performansı en iyi şirketler 2010 ve 2011 yıllarında Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm A.Ş., 2012-2013 ve 2014 yıllarında ise Marmaris Altinyunus A.Ş'dir.

(Kahveci & Turna, 2016) Yapılan çalışmada BIST'de işlem gören 11 adet turizm şirketinin finansal tablolarından elde edilen finansal oranları Topsis yöntemi ile analiz edilmiş ve bu sektörde faaliyet gösteren işletmelerin performanslarını belirlerken en etkili oranlar tespit edilmiştir.

(Erdoğan & Yamaltdinova, 2018) Turizm şirketlerinin 2011-2015 yıllarındaki performansları incelenmiş 2011 yılında en iyi şirket Net Turizm çıkarken en kötü performansa sahip şirket Metemtur'dur. 2015 yılında ise en iyi performans gösteren şirket Metemtur iken en kötü performansa sahip şirket Martı Oteldir.

(Ayaydın, Pala, & Sarı, 2019)Borsa İstanbul'da işlem gören turizm şirketlerinin AHS ve VIKOR yöntemi kullanılarak 2015 yılı verileri kullanılıp performanslarına bakılmış VIKOR yöntemine göre en iyi performansa sahip şirket Metemtur olurken en son sırada Kuştur Kuşadası Turistik Tesisler bulunmaktadır.

(Yılmaz & Aslan, 2017) Topsis metoduna göre 2013-2016 yılları arasında BIST turizm şirketlerinin performansları incelenmiş en iyi performansa sahip şirket 2014,2015 ve 2016 için Marmaris Altinyunus olurken 2013 yılı için Metemtur Otelcilik olmuştur.

(Göral, 2015) Elektronik tüketici yorumlarını Topsis yöntemi ile analiz edip Konya ilindeki oteller arasında müşteri isteklerine en iyi cevap veren ve en yüksek memnuniyete sahip oteller belirlenmiştir. Çalışmada Fiyat/Fayda kriteri en önemli kriter olarak belirlenmiştir.

(Karadeniz, 2019) Türkiye ile Rusya arasında 2015 yılında gerçekleşen uçak krizinin etkileri incelenmiştir. Araştırmada kriz öncesi döneme ait 2014-2015 yılları ile finansal oranlar karşılaştırılmıştır. Sonuca göre tüm finansal oran ortalamaları kriz öncesi ve sonrası olarak karşılaştırıldığında farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı tespit edilmiştir.

(Dinçer & Yüksel, 2019) Bu çalışmada Avrupa turizm sektörü için değerlendirilmeler yapılmıştır. Karar verme sürecinde bulanık mantık kullanılmıştır. Dematel ve Moora çok ölçütlü karar verme yöntemleri çalışmada kullanılmıştır. Bulgular neticesinde turistlerin dikkatini çekmek için sahil şeridindeki turistik tesis sayısının artırılması ve turistlerin kendilerini güvende hissetmeleri için daha fazla özel güvenlik yatırımının yapılması ortaya çıkan sonuçlardır.

(Nilashi , Samad v.d., 2019) Malezya'daki sağlık turizminin gelişmesi için gerekli olan faktörleri saptamak amacıyla Dematel ve Topsis yöntemleri kullanılmıştır. Sonuç olarak sağlık turizminin gelişmesinde insanın ve teknolojinin en önemli faktör olduğu tespit edilmiştir.

(Zhang, 2017) Amerika'da seçilen 30 turizm firmasının 2005-2012 yılları arasındaki finansal oranları ve 2008 küresel krizinin etkileri araştırılmıştır. 2009'dan 2012'ye kadar büyük resesyon döneminin ABD turizm endüstrisi ve firmaları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

(Lee & Manorungrueangrat, 2019) Tayland turizm endüstrisinde teknolojik yenilik ve firma finansal performansı arasındaki ilişki çoklu regresyon, korelasyon analizleri ve Ki-kare testi ile incelenmiştir. Teknolojik yeniliğin

firmaların kısa vadeli performansları özellikle de muhasebe temelli ölçümlerin Tayland'ın turizm endüstrisindeki satışların ve varlıkların geri dönüşü üzerinde olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Teknolojik yenilik firmanın kısa vadeli kârını artırmada önemli bir rol oynamaktadır.

(Dal Maso, Liberatore, & Fazzini, 2016) Bölgesel rekabetin İtalyan otel endüstrisindeki kârlılığı üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırmada otel ve restoran ücretleri, yol bilgisi, otoyol bağlantısı, hava alanına ulaşım, internet, telefon ve mobil indeksleri gibi 18 indikatör kullanılmıştır. Rekabet gücü konaklama işletmelerinin kârlılık oranlarını olumlu etkilediği ve rekabet gücündeki artışın kârlılıkta paralel bir artışa neden olduğu ortaya çıkmıştır.

(İlban & Yıldırım, 2017) Çalışmada en popüler turizm destinasyonları olan 15 ülkenin turizm performansları Topsis yöntemi ile incelenmiştir. Ölçüm için uluslararası turizm harcamaları, uluslararası turizm gelirleri, uluslararası turist geliş ve gidiş sayıları olmak üzere 4 faktör kullanılmıştır. Performans ölçümünde 2009-2014 yıllarındaki turizm etkinlik kriterleri kullanılmıştır. Topsis yöntemi ile analiz edilen ülke sıralaması; ABD, Çin, Almanya, Fransa ve İngiltere'dir.

Amaç ve Yöntem

Çalışma, Türkiye'de faaliyet gösteren 11 turizm şirketinin 2014-2018 yıllarına ait finansal performansları incelenmesi, finansal performansları en yüksek ve en düşük şirketler tespit edilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Şirketlerin performans oranları incelenirken cari oran, likidite oranı, alacak devir hızı, sabit aktif devir hızı, kaldıraç oranı, aktif devir hızı, net kâr marjı, öz sermaye kârlılığı ve aktif kârlılık oranları aracılığıyla Topsis yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. Oranların hesaplamadaki payı eşittir. Hepsinin ağırlık katsayısı 0,1 dir.

Çalışmada kullanılan oranlar belirlenirken, sektörle ilgili literatürde kullanılan oranlardan faydalanılmıştır. Önceki çalışmalar incelendiğinde, Favori Dinlenme A.Ş ve Net Turizm Ticaret ve Sanayi A.Ş firmalarının olduğu görülmektedir. Favori Dinlenme A.Ş'ye işlem yasağı getirilmiş, Net Turizm ise 2017 yılından itibaren aktif olmadığından çalışmamızda yer verilmemiştir.

Turizm sektöründe yer alan firmalar 1980 yılında Yoon ve Hwang tarafından geliştirilen Topsis yöntemi ile analiz edilmiştir. Çok kriterli karar verme yöntemlerinden biri olan Topsis yöntemine göre performans değerlemesi 6 aşamada oluşturulmuştur. Aşamalar sırasıyla; karar matrisinin oluşturulması, ağırlıklı standart karar matrisinin oluşturulması, maksimum ve minimum ideal noktaların tespiti, maksimum ve minimum ideal noktaya olan uzaklığın tespiti ve değişkenlere göre performansların sıralanmasıdır.

Çalışmanın uygulama bölümünde örnek teşkil etmesi için yalnızca Altın Yunus Çeşme Turistik Tesisler A.Ş verileri tablo halinde gösterilecektir.

Tablo 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Yıllar	Dönen Varlıklar/K.V.Y.K	Dönen Varlıklar-Stoklar/KVYK	Kredili Satışlar/Ticari Alacaklar	Net Satışlar/Toplam Sabit Aktifler	Duran Varlıklar/Öz sermaye+U.V.Y.K	Net Satışlar/Toplam Aktifler	Toplam Borç/Toplam Aktif	Net DönemK-Z/Net Satışlar	Net DönemK-Z/Öz Sermaye	Dönem Net K-Z/ Aktif Toplam
2014	0,25	0,22	34,32	0,21	1,06	0,21	0,17	-0,04	-0,01	-0,008
2015	0,64	0,56	40,90	0,15	1,15	0,15	0,15	-0,06	-0,01	0,01
2016	0,40	0,36	16,61	0,11	1,02	0,11	0,20	-0,41	-0,06	0,04
2017	0,23	0,21	36,55	0,13	1,28	0,13	0,24	-0,19	-0,03	0,03
2018	0,22	0,20	24,78	0,20	1,08	0,19	0,24	0,01	0,00	0,00

Altinyunus A.Ş'nin Cari Oran, Asit-Test Oranı, Alacak Devir Hızı ve kaldıraç oranının en iyi performans gösterdiği yıl 2015 yılıdır. Sabit Aktif Devir Hızı 2014 yılında en yüksek değer alırken Aktif Karlılık Oranı en iyi olduğu yıl 2018 yılıdır.

Tablo 2: Standart Karar Matrisinin Oluşturulması

2014	0,292806115	0,290558	0,481719	0,573488421	0,423705005	0,572268686	0,377732959	-0,0894939	-0,154244136	-0,150785569
2015	0,748211026	0,742619	0,574054	0,407985841	0,458970684	0,409813375	0,334237566	-0,1257024	-0,151501214	-0,162945721
2016	0,464029198	0,471078	0,233174	0,298932101	0,40653664	0,299313878	0,447004598	-0,8950171	-0,838384781	-0,847366907
2017	0,268755502	0,271072	0,512935	0,361854554	0,509029394	0,363424582	0,526180984	-0,4175006	-0,497865489	-0,479937459
2018	0,258635308	0,262104	0,347759	0,533253659	0,430623985	0,531879051	0,518578367	0,0287637	0,049970425	0,048391788

Tablo3: Ağırlıklı Standart Karar Matrisinin Oluşturulması

2014	0,029280612	0,029056	0,048172	0,057348842	0,042370501	0,057226869	0,037773296	-0,0089494	-0,015424414	-0,015078557
2015	0,074821103	0,074262	0,057405	0,040798584	0,045897068	0,040981337	0,033423757	-0,0125702	-0,015150121	-0,016294572
2016	0,04640292	0,047108	0,023317	0,02989321	0,040653664	0,029931388	0,04470046	-0,0895017	-0,083838478	-0,084736691
2017	0,02687555	0,027107	0,051293	0,036185455	0,050902939	0,036342458	0,052618098	-0,0417501	-0,049786549	-0,047993746
2018	0,025863531	0,02621	0,034776	0,053325366	0,043062399	0,053187905	0,051857837	0,0028764	0,004997042	0,004839179

Tablo 4: Pozitif ve Negatif İdeal Çözümler

A+	0,074821103	0,074262	0,057405	0,057348842	0,050902939	0,057226869	0,052618098	0,0028764	0,004997042	0,004839179
A-	0,025863531	0,02621	0,023317	0,02989321	0,040653664	0,029931388	0,033423757	-0,0895017	-0,083838478	-0,084736691

Tablo 5: Altinyunus A.Ş Pozitif ve Negatif İdeal Çözüm Uzaklık Değerleri, İdeal Çözüm Değerleri ve Başarı Sıralamaları

	S+	S-	C+	Sıralama
2014	0,073821082	0,134831964	0,646201751	3
2015	0,044971673	0,146482666	0,76510497	1
2016	0,169772868	0,031396321	0,156069231	5
2017	0,115012247	0,078284459	0,404996344	4
2018	0,072886457	0,161295209	0,688761044	2

Altinyunus
2018 yılları

A.Ş'nin 2014-
arasındaki

finansal oranlarına bakıldığında Topsis Yöntemine göre yapılan değerlendirmede kendi performansının en başarılı olduğu yıl 2015 yılıken en başarısız olduğu yıl ise 2016 yılıdır.

Bulgular

2014-2018 yıllarında faaliyet gösteren turizm şirketlerinin daha önceki çalışmalarda kullanılan finansal oranları ayrı ayrı hesaplanmıştır. Hesaplanan finansal oranlar TOPSİS yöntemi aracılığıyla işletme performansını göstermesi için tek bir puan olarak hesaplanmıştır. Tablo 6'da turizm şirketlerinin ideal çözüme göre yakınlık değerlerini veren (C*) değeri hesaplanarak performans değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tablo 6: Turizm Şirketlerinin Yıllar İtibarıyla İdeal Çözümüne Göre Yakınlık (C) Değerleri

	Sıralama	2014	Sıralama	2015	Sıralama	2016	Sıralama	2017	Sıralama	2018
Altinyunus	3	0,6462018	1	0,765105	8	0,1560692	9	0,4049963	2	0,688761
Kuştur	9	0,3948541	8	0,4236861	4	0,3938714	6	0,4583356	5	0,5788526
Marmaris Altinyunus	10	0,3910194	9	0,3428642	9	0,1531684	8	0,4096802	3	0,6639395
Martı Otel	2	0,6673127	6	0,5683662	5	0,361912	11	0,1475024	4	0,5880821
Merit Turizm	8	0,4577542	3	0,6292847	3	0,4507837	5	0,472567	8	0,3905945
Metemtur Otelcilik	11	0,33753	4	0,6179775	1	0,6911679	7	0,4211054	10	0,3489785
Petrokent Turizm	6	0,4956112	5	0,5778469	7	0,1972395	1	0,6274795	1	0,7973791
Tekart İnşaat	7	0,4768396	2	0,6636555	2	0,581079	3	0,5188036	11	0,1210129
Utopya Turizm	1	0,7150104	7	0,4590866	10	0,1341529	4	0,4956187	7	0,4610408
Avrasya Petrol	4	0,6306442	11	0,2193204	6	0,3529963	10	0,3627004	6	0,4921752
Ulaşlar Turizm	5	0,509709	10	0,2938284	11	0,1307309	2	0,5427253	9	0,3611756

Tablo 7 : Turizm Şirketlerinin Topsis Yöntemine Göre Hesaplanmış İdeal Çözümüne Göre Yakınlık Değerlerinin 2014-2018 yıllarındaki Aritmetik Ortalaması ve Sıralamaları

Petrokent Turizm	0,53911124	1
Altinyunus	0,53222667	2
Metemtur Otelcilik	0,48335188	3
Merit Turizm	0,48019680	4
Tekart İnşaat	0,47227814	5
Martı Otel	0,46663509	6
Utopya Turizm	0,45298186	7
Kuştur	0,44991995	8
Avrasya Petrol	0,41156731	9
Marmaris Altinyunus	0,39213435	10
Ulaşlar Turizm	0,36763384	11

Tablo 6 ve 7 birlikte değerlendirildiğinde, 2014 yılında Utopya Turizm en yüksek performansı gösterirken Metemtur Otelcilik son sırada yer almıştır. 2015 yılı için Altinyunus şirketi ilk sırada Avrasya Petrol ise en düşük değeri alarak son sırada yer almıştır. 2016 yılında 2014 yılında son sırada yer alan Metemtur Otelcilik ilk sırada yerini alırken Ulaşlar Turizm ise sonuncu olmuştur. 2017 yılında ve 2018 yılında Petrokent Turizm ilk sırada yer almış sırasıyla son sırada ise Martı Otel ve Tekart İnşaat bulunmaktadır.

Genel performanslara bakıldığında 2014-2018 yılları arasında en yüksek başarıya sahip şirketler sırasıyla Petrokent Turizm, Altinyunus A.Ş ve Metemtur Otelciliktir. Ayrıca Petrokent Turizm A.Ş 2017 ve 2018 yıllarında ilk sırada yer almaktadır. Yine 2014-2018 yılları arasında performansı en düşük şirketler ise Marmaris Altinyunus ve Ulaşlar Turizm şirketleridir.

En yüksek başarıya sahip Petrokent Turizm ve Altinyunus A.Ş'nin yıllar itibariyle ayrı ayrı finansal oranlarına bakıldığında cari oran ve likidite oranlarının oldukça az olduğu görülmektedir. Altinyunus A.Ş' nin Kaldıraç oranları genel 0,50 'nin altındayken Petrokent Turizmde ise kaldıraç oranları 0,50'nin üzerinde hatta 2016 yılında 0,83 düzeyindedir.

En düşük başarıya sahip Marmaris Altinyunus ve Ulaşlar Turizm'in finansal oranlarına bakıldığında Marmaris Altinyunus A.Ş'nin cari oran ve likidite oranı oldukça yüksektir. Bu da elinde çok fazla nakit ve nakit benzerleri tuttuğunu göstermektedir. Kaldıraç oranları ise en yüksek olduğu yıl 2018 yılıdır 0,50 civarındadır. Diğer yıllarda oldukça düşük kaldıraç oranı vardır. Marmaris Altinyunus A.Ş'nin yeterli yabancı kaynak kullanmadığını genellikle kendi finansman kaynakları ile yatırım yaptığını göstermektedir. Ulaşlar Turizm'in ise Cari oran ve Asit-test oranı 2016 yılı hariç genellikle istenilen seviyelerdedir. 2014,2015,2016 yıllarında kaldıraç oranları 0,50'nin üzerindeyken 2017 ve 2018 yıllarında sırasıyla 0,30 ve 0,24 borçlanma oranına sahiptir. Marmaris Altinyunus A.Ş ve Ulaşlar Turizm şirketlerinin borç ve nakit dengelerinde büyük sorunlar olmamasına rağmen performanslarının düşük çıkmasının nedenlerinin en başında karlılık düzeyleri gelmektedir. İki şirket de büyüklükleri ile kıyaslandığında yeterli karlılık gerçekleştirememiştir.

Sonuç ve Öneriler

İşletmelerin performanslarının değerlendirilmesi, işletmelerin hem kendi performans durumlarını görmeleri hem de sektördeki yerlerini bilmeleri açısından önemlidir. TOPSİS yöntemi bu anlamda şirketlerin gerçek durumlarını görmelerine olanak veren ve performans değerlemede sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Şirketlerin karlılık oranları, likidite oranları ve faaliyet oranları eşit oralarda katsayı ile hesaplanarak şirket performansları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışma ile yatırımcıların gelecek dönemlerde yatırım kararlarını alırken daha sağlıklı kararlar alabilecekleri kanaatindeyiz.

Bu alanda önceki yıllarda yapılan çalışmalarda yer almış Favori Dinlenme A.Ş ve Net Turizm Ticaret ve Sanayi A.Ş' den, birinin kapanması ve diğerinin ise işlem yasağı alması nedeniyle çalışmamızda yer verilememiştir. Daha önceki çalışmalarda kullanılan oranlardan bazı oranların farklı olması, çalışmamızda performansların aynı çıkmamasına neden olmuştur. Geçmiş çalışmaların aksine çalışmamızda stok devir hızına, öz kaynak devir hızına ve satılan malın maliyeti/ net satışlar oranına yer verilmemiş olup bu oranların yerine özellikle işletmelerin performanslarını daha çok etkileyeceğini düşündüğümüz alacak devir hızı, duran varlık/devamlı sermaye oranı, aktif devir hızına ve sabit aktif devir hızına yer verilmiştir.

Sonuç olarak elde edilen bulgular ışığında, borçlanarak riskini artıran işletmeler performans açısından daha başarılı bulunmuştur. Bu durum piyasaların istikrarlı olduğu dönemlerde farklı sektörlerde de benzer sonuçlar verebilirken, piyasaları etkileyebilecek kriz yada konjonktürel dalgalanmalarda tam tersi sonuçlar verebilmektedir. Özellikle kriz dönemlerinde borç seviyesi düşük ve özkaynak bakımından nispeten güçlü işletmelerin ayakta kalma olasılıkları daha yüksek olacaktır.

Gelecek çalışmalarda işletmelerin daha farklı oranlar kullanılarak performans değerlemesi ya da makro ekonomik faktörlerin işletme performansına etkisini ölçmek adına farklı değişkenler kullanılabilir. Özellikle turizm sektöründe yapılacak bu çalışmaların, gelecek yıllarda artması muhtemel turizm potansiyeli sayesinde işletmelerin nasıl daha sağlıklı mali yapılarla sahip olmaları gerektiği konusunda yol gösterici olacaktır.

Kaynakça

- Ayaydın, H., Pala, F., & Sarı, Ş. (2019). Borsa İstanbul'da İşlem Gören Turizm Firmalarının Finansal Performanslarının Değerlendirmesi: AHS ve VIKOR Yöntemleri. *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(2).
- Dal Maso, L., Liberatore, G., & Fazzini, M. (2016). Tourism Destination Competitiveness and Firm Performance through a Financial Crisis. In *Tourism Management, Marketing, and Development* (pp. 131–150). Springer.
- Dinçer, H., & Yüksel, S. (2019). Selecting investment strategies for European Tourism Industry using the hybrid decision making approach based on interval type-2 fuzzy sets. *Journal of Intelligent & Fuzzy Systems*, 37(Preprint), 1–14.
- Erdoğan, M., & Yamaltdınova, A. (2018). Borsa İstanbul'a Kayıtlı Turizm Şirketlerinin 2011-2015 Dönemi Finansal Performanslarının TOPSIS ile Analizi. *Optimum: Journal of Economics & Management Sciences/Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1).
- Göral, R. (2015). E-WOM'a Dayalı Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri İle En Uygun Otelin Belirlenmesi Ve Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 1–17.
- İlban, M. O., & Yıldırım, H. H. (2017). Determination of tourism activities of the world's best tourism destinations using the multi-criteria decision-making method. *Cogent Social Sciences*, 3(1), 1301763.
- Kahveci, M., & Turna, I. (2016). Bist'de İşlem Gören Turizm İşletmelerinin Topsis Tekniği İle Finansal Performanslarının Analizi Ve Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Denetim Bakış= Accounting & Auditing Review*, 16(48), 99.
- Karadeniz, E. (2019). Türkiye ve Rusya Arasındaki Uçak Krizinin Borsa İstanbul Turizm İşletmelerinin Finansal Performansına Etkilerinin Analizi. *Turizm Akademik Dergisi*, 6(1), 61–75.
- Lee, J. W., & Manorungrueangrat, P. (2019). Regression Analysis with Dummy Variables: Innovation and Firm Performance in the Tourism Industry. In *Quantitative Tourism Research in Asia* (pp. 113–130). Springer.
- Nilashi, M., Samad, S., Manaf, A. A., Ahmadi, H., Rashid, T. A., Munshi, A., ... Ahmed, O. H. (2019). Factors influencing medical tourism adoption in Malaysia: A DEMATEL-Fuzzy TOPSIS approach. *Computers & Industrial Engineering*, 137, 106005.
- Özçelik, H., & Kandemir, B. (2015). Bist'de İşlem Gören Turizm İşletmelerinin Topsis Yöntemi İle Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 18(33).
- Yılmaz, E., & Aslan, T. (2017). Evaluation of Performance of Tourism Industry Companies listed in Istanbul Stock Exchange (BIST) by TOPSIS Methodology. *EMAJ: Emerging Markets Journal*, 7(2), 8–18.
- Zhang, A. (2017). The Impact of the Great Recession of 2009 to 12 on the US Tourism Industry and Firm Performance. Available at SSRN 3072031.